MANAGEMETUL EDUCAŢIEI INCLUZIVE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Andrei PAVALOI

CZU: 33:316.3:061 andreipavaloi@gmail.com

The purpose of this article consists in the theoretical and practical argumentation, as well as the development of some recommendations regarding the integration of children with special educational requirements in the education process. The goal was achieved through the following objectives: forming an overview of the most important concepts, definitions, principles regarding inclusive education and the legislative and policy framework in the field; familiarization with the particularities of the development of the child with special educational requirements and with the ways of capitalizing on them in the process of inclusion.

Întroducere. Evoluția educației, a conceptelor și principiilor privind dezvoltarea continuă a acesteia a cunoscut o istorie sinuoasă, marcată de reformarea sistemelor sau a unor elemente ale acestora. Reformele au fost condiționate și de diferitele schimbări de ordin economic şi socio-cultural care au generat, pe lângă efectele pozitive, repercusiuni cu impact negativ asupra exercitării plenare a drepturilor omului: marginalizare, izolare, excludere. Fenomenele marginalizării și excluziunii sociale, condiționate de segmentarea pe criterii economice, sărăcia fiind considerată principala cauză, cumulate cu factori de ordin social și cultural, precum și de factori personali precum demotivare sau dizabilitate, au afectat cohorte întregi de populație, de diferite vârste, inclusiv copii.

Metodologia cerecetării. Instituţia incluzivă este accesibilă tuturor copiilor atât sub aspect fizic, cât şi curricular, prin sisteme de sprijin şi de comunicare; este deschisă, tolerantă, prietenoasă, democrată, valorifică şi integrează toţi copiii, tinerii, adulţii, adaptându-se continuu la diversitatea cerinţelor educaţionale, la particularităţile de învăţare şi de dezvoltare ale fiecăruia.

Educaţia incluzivă prevede diverse tipuri de organizare. În învăţământul formal, incluziunea se va realiza, în funcţie de dimensiunea instituţiei, de condiţiile şi resursele existente, prin încadrarea individuală a copilului cu cerinţe educaţionale speciale în clasa/grupa din învăţământul general sau prin crearea claselor/grupelor incluzive în cadrul instituţiilor de învăţământ general. În scopul susţinerii incluziunii, în instituţiile de învăţământ general vor fi create servicii de asistenţă psihopedagogică a copiilor, tinerilor.

Cadrul legal din Republica Moldova corespunde standardelor internaţionale; conceptul privind dezvoltarea educaţiei incluzive aprobat şi reflectat în documentele de politici serveşte un cadru general de includere a tuturor copiilor cu risc mare de

excludere; se bazează pe principiul educaţiei pentru toţi, având scopul de a valorifica potenţialul de învăţare a fiecărui copil [1].

Se atestă voinţă politică raliată cu practicile incluzive, angajamentul activ al reprezentanţilor diferitor agenţii internaţionale, precum şi a agenţiilor nonguvernamentale în implementarea educaţiei incluzive.

În scopul implementării educaţiei incluzive au fost create servicii de suport la nivel naţional – Centrul Republican de Asistenţă Psihopedagogică, la nivel raional – Serviciul de Asistenţă Psihopedagogică, la nivel institutional – Centre de Resurse, comisii interdisciplinare, care au ca scop incluziunea copiilor cu CES în şcolile generale. Serviciile de suport create se bucură de o popularitate în faţa beneficiarilor [2].

Cadrul didactic de sprijin este o poziţie nouă care a fost introdusă în Clasificatorul Ocupaţiilor din Republica Moldova.

Ca urmare a politicilor de incluziune implementate în sistemul educaţional din Republica Moldova în perioada 2013-2014, 3500 elevi cu CES studiau în 400 instituţii generale de învăţământ; 2920 copiii au fost instruiţi în baza PEI. În perioada 2013-2014 77 elevi cu CES din 14 unităţi teritorial-administrative au absolvit instituţiile generale de învăţământ.

Se atestă o îmbunătăţire a atitudinilor membrilor societăţii faţă de copiii cu CES. Atitudinea colegilor faţă de copiii cu CES depinde de tipul de dizabilitate al acestora, ei având o atitudine mai înţelegătoare şi protectivă faţă de copiii cu probleme fizice.

Incluziunea copiilor cu CES în şcolile generale a fost posibilă datorită eforturilor comune ale tuturor partenerilor de la nivel central, local, unitatea şcolară, precum şi activităţii ONG-urilor: CCF Moldova, Keystone Human Services International Moldova Association, AO Lumos, AO Parteneriate Pentru Fiecare Copil, ONG Speranţa şi ONG Femeia şi Copilul, Protecţie şi Sprijin, dar şi a activităţilor de pregătire a acestui proces, reflectat în promovarea conceptului şcolii prietenoase copilului; pedagogiei centrate pe copil, implementate cu suportul UNICEF; formarea iniţială şi continuă a cadrelor didactice; elaborarea suporturilor metodologice pentru implementarea PEI şi a instrucţiunilor privind evaluarea şi certificarea copiilor cu CES; aprobarea Programului de dezvoltare a educaţiei incluzive şi a Codului Educaţiei, care conţin stipulări referitoare la implementarea educaţiei inclusive [3].

Analiza implementării educaţiei incluzive a evidenţiat eficacitatea instruirilor organizate de ONG-uri în domeniu şi impactul acestora asupra atitudinilor generale ale tuturor actorilor de la toate nivelurile în implementarea educaţiei incluzive.

În Republica Moldova managementul implementării educaţiei inclusive atestă un process progresiv. Pentru implementarea cu succes a educaţiei incluzive este necesară instituirea unui sistem de management care asigură mecanisme de participare şi colaborare intersectorială.

Crearea unui mediu şcolar incluziv într-o instituţie publică modernă reprezintă una dintre priorităţile incluse în calendarul procesului de integrare europeană, dar reprezintă şi scopul principal al procesului de democratizare a educaţiei prin racordare la cerinţele societăţii. La etapa actuală, când întreaga republică se află în plină

reformă, când societatea face eforturi să treacă de la modelele excesiv centralizate la cele incluzive şi democratice, tot mai frecvent în societate se vehiculează noţiunea de cultură organizaţională. Perceperea clară şi profundă a nevoii de schimbare de către managerii şcolari este indispensabilă procesului schimbării, de aceea trebuie susţinută de un complex de activităţi efective din partea cadrelor didactice.

Concluzii: În vederea sporirii eficientizării educației inclusive din Republica Moldova, se propun următoarele recomandări:

- ✓ Furnizarea oportunități de exprimare a opțiunii/preferinței – Dat fiind faptul că elevii cu CES pot fi frecvent frustrați de incapacitatea lor de a se face înțeleși, aceștia au nevoie de instruire și practică pentru a face alegeri benefice pentru ei înșiși.
- ✓ Împărțirea instrucțiunilor orale în pași mici – Atunci când se furnizează instrucțiuni pentru elevi cu CES, trebuie de evitat seriile lungi de informații orale.
- ✓ Utilizarea metodei încercărilor discrete – Utilizarea promptării pentru a ajuta elevii să învețe este un element important al instruirii pentru unii elevi cu CES.
- ✓ Introducerea sarcinilor necunoscute într-un mediu familiar atunci când este posibil – Atunci când nu este posibilă introducerea unor sarcini necunoscute într-un mediu familiar, se pregătește elevul pentru noua sarcină folosind elemente de sprijin cum ar fi imagini, casete video și / sau povestiri sociale.
- ✓ Direcționarea și extinderea activităților utile – Dacă elevul este fixat pe un obiect sau pe un subiect, cum ar fi o culoare sau formă, se utilizează pentru a preda un concept.
- ✓ Dezvoltarea zonelor de talent și de interes – În cazul în care elevul demonstrează un interes și o putere deosebită într-un anumit domeniu.

Referinţe:

1. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.523 din 11.07.2011 cu privire la aprobarea Programului de dezvoltare a educaţiei incluzive în Republica Moldova pentru anii 2011-2020. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2011, nr.114-116/589.
2. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.732 din 16.09.2013 cu privire la Centrul Republican de Asistenţă Psihopedagogică şi Serviciul raional/municipal de asistenţă psihopedagogică. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2013, nr. 206-211/823.
3. Legea nr.60 din 30 martie 2012 privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilităţi. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2012, nr.155-159/508.

Recomandat
***Elena BĂDĂRĂU**, dr., conf. univ.*